

Καταλληλότητα των μικρών μηρυκαστικών για μεταφορά

© iStock/mijastrzebski

Εισαγωγή

Η μεταφορά μπορεί να οδηγήσει σε δυσφορία, τραυματισμό ή ακόμη και θάνατο εάν δεν έχει σχεδιαστεί και εκτελεστεί σωστά. Τα αιγοπρόβατα είναι κοινωνικά και αλληλεπιδρούν με άλλα ζώα, για αυτό πρέπει να μεταφέρονται ομαδικά. Πολλοί κίνδυνοι για την ευζωία των ζώων μπορούν να μετριαστούν με την παροχή κατάλληλων εγκαταστάσεων και εξοπλισμού για το χειρισμό και τη μεταφορά (επίσης σε σχέση με τις τρέχουσες καιρικές συνθήκες). Επιπλέον, η κατάλληλη εκπαίδευση και εποπτεία των επιχειρηματιών, των χειριστών και των οδηγών μπορεί να συμβάλει στην ελαχιστοποίηση των προβλημάτων ευζωίας. Η διασφάλιση ότι μόνο κατάλληλα ζώα μπορούν να φορτωθούν είναι η πιο σημαντική πτυχή της διατήρησης της καλής μεταχείρισης καθ' όλη τη διάρκεια της μεταφοράς. Οι σοβαρότερες επιπτώσεις στην ευζωία που συνδέονται με τη μεταφορά εμφανίζονται σε (αρσενικούς) αμνούς και ερίφια από εκτροφές γαλακτοπαραγωγικής κατεύθυνσης, καθώς και στα ζώα αναπαραγωγής που οδηγούνται στη σφαγή. Τα πρόβατα έχουν την τάση να μην δείχνουν σημάδια δυσφορίας, γι' αυτό και η αξιολόγηση της καταλληλότητας των προβάτων για μεταφορά είναι ιδιαίτερα δύσκολη. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την έννοια της καταλληλότητας για μεταφορά, ανατρέξτε **στο Θεματικό Ενημερωτικό Δελτίο "Καταλληλότητα για μεταφορά"**.

Νομικές απαιτήσεις

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2005 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2004, καθορίζει την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά.

«Κανένα ζώο δεν μεταφέρεται εκτός εάν είναι ικανό να πραγματοποιήσει το προβλεπόμενο ταξίδι [...]».

(Παράρτημα I, κεφάλαιο I, 1.)

«Τα ζώα που είναι τραυματισμένα ή παρουσιάζουν φυσιολογική αδυναμία ή παθολογικά προβλήματα δεν θεωρούνται ικανά για μεταφορά [...]».

(Παράρτημα I, κεφάλαιο I, 2.)

»Ωστόσο, τραυματισμένα ή άρρωστα ζώα μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι σε θέση να μεταφερθούν εάν: (α) είναι ελαφρώς τραυματισμένα ή άρρωστα και η μεταφορά δεν θα τους προκαλέσει πρόσθετο άλγος· εάν υπάρχουν αμφιβολίες, πρέπει να ζητείται κτηνιατρική συμβουλή - [...]».

(Παράρτημα I, κεφάλαιο I, 3.)

«Εάν τα ζώα αρρωστήσουν ή τραυματιστούν κατά τη μεταφορά, πρέπει να απομονώνονται και να τους χορηγούνται πρώτες βοήθειες [...] να τους παρέχεται η κατάλληλη κτηνιατρική αγωγή και, εάν πρέπει να σφαγούν ή να θανατωθούν επειγόντως [...]».

(Παράρτημα I, κεφάλαιο I, 4.)

«Τα θηλάζοντα βοοειδή και αιγοπρόβατα που δεν συνοδεύονται από τα νεογνά τους πρέπει να αρμέγονται ανά διαστήματα μικρότερα των 12 ωρών».

(Παράρτημα I, κεφάλαιο I, 6.)

Μέθοδος

Πριν από τη φόρτωση των ζώων για μεταφορά, πρέπει να ελέγχεται η καταλληλότητα τους για το προβλεπόμενο ταξίδι. Η επιθεώρηση πρέπει να περιλαμβάνει ενδελεχή αξιολόγηση των παραμέτρων υγείας και ευζωίας των ζώων. Αυτό θα μειώσει τον κίνδυνο τα ζώα να έχουν χαμηλό επίπεδο ευζωίας ή να μην επιβιώσουν κατά το ταξίδι. Οι δείκτες που βασίζονται σε ζωικές παραμέτρους, καθώς και οι καταγραφές της εκμετάλλευσης πρέπει να αφορούν:

- Τραυματισμό
- Φυσιολογική αδυναμία

Καταλληλότητα των μικρών μηρυκαστικών για μεταφορά

© iStock/mijastrzebski

- Παθολογικά προβλήματα

Σε όλες τις περιπτώσεις όπου υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με την καταλληλότητα του ζώου για μεταφορά, πρέπει να ζητείται η συμβουλή κτηνιάτρου.

Τραυματισμός

Τα ζώα που είναι τραυματισμένα δεν θεωρούνται κατάλληλα για μεταφορά, εκτός εάν ο τραυματισμός είναι ελαφρύς, όταν η μεταφορά δεν θα τους προκαλέσει πρόσθετη ταλαιπωρία. Στην ακόλουθη ενότητα περιγράφονται συνθήκες που σχετίζονται με τραυματισμούς και καθιστούν τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά.

Τραυματισμός	Περιγραφή δεικτών που βασίζονται σε ζωικές παραμέτρους	Αποτελέσματα που καθιστούν τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά
<p>Πληγή</p> <p>Απουσία ζωτικών πόρων (π.χ. λόγω κακού αερισμού, ακατάλληλης θερμοκρασίας, τροφής, νερού)</p>	<p>Εάν ένα ζώο παρουσιάζει σοβαρό ανοικτό τραύμα (θωρακική, κοιλιακή, κρανιακή κοιλότητα), χειρουργικό τραύμα που ανοίγει εκ νέου, εκτεταμένο μολυσμένο τραύμα, εκτεταμένο τραύμα που διαταράσσει την ακεραιότητα της επιφάνειας του σώματος (δέρμα, βλεννογόνο ή μυς που έχει υποστεί ρήξη) ή σοβαρή αιμορραγία, πρέπει να θεωρείται ακατάλληλο για μεταφορά.</p> <p>Η απουσία ζωτικών πόρων μπορεί να εκτιμηθεί από σημάδια δυσχέρειας στην αναπνοή, θερμική καταπόνηση ή καταπόνηση από ψύχος ή αφυδάτωση,</p> <p>Το λαχάνιασμα ορίζεται ως η γρήγορη αναπνοή με ανοικτό στόμα.</p> <p>Ως ρίγος ορίζεται η αργή και ακανόνιστη δόνηση οποιουδήποτε μέρους του σώματος ή του σώματος συνολικά.</p> <p>Ιδιαίτερα στις αίγες, τα ορατά σημάδια εφίδρωσης στο δέρμα είναι η υγρασία, οι αποξηραμένες κηλίδες ιδρώτα ή οι εναποθέσεις αλάτων.</p>	<p>Π.χ. βαθύ τραύμα ή ανοικτό τραύμα, έντονη αιμορραγία, ανοικτό απόστημα, κρουπαγήματα, τραυματισμός πέους, κάταγμα.</p> <p>Θερμική καταπόνηση: συνεχές λαχάνιασμα, γρήγορη (ρηχή) αναπνοή, αδυναμία, αδυναμία στάσης, αυξημένη θερμοκρασία του ορθού.</p> <p>Καταπόνηση από ψύχος: ρίγος, τάση για συνωστισμό, αναζήτηση καταφυγίου, κρύα άκρα- πρόβata: ρηχή αναπνοή- αίγες: τρίξιμο δοντιών, αυξημένη πρόσληψη τροφής,</p> <p>Αφυδάτωση: βυθισμένοι και/ή θαμποί οφθαλμοί, ξηροί/ερυθροί βλεννογόνοι, σύσφιξη του δέρματος, λήθαργος- καθώς τα πρόβata παρουσιάζουν αξιοσημείωτη αντοχή στη στέρση νερού και θα εμφανίσουν σημάδια αφυδάτωσης μόνο μετά από περίπου 4 ημέρες χωρίς πρόσβαση σε πόσιμο νερό, η ανίχνευση απαιτεί άμεση δράση.</p>

Φυσιολογική αδυναμία

Τα ζώα που παρουσιάζουν φυσιολογική αδυναμία δεν θεωρούνται κατάλληλα για μεταφορά, εκτός εάν η μεταφορά δεν θα τους προκαλέσει πρόσθετη ταλαιπωρία. Στην ακόλουθη ενότητα περιγράφονται καταστάσεις που σχετίζονται με φυσιολογική αδυναμία και καθιστούν τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά.

Φυσιολογική αδυναμία	Περιγραφή δεικτών που βασίζονται σε ζωικές παραμέτρους	Αποτελέσματα που καθιστούν τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά
Θρεπτική κατάσταση	Ένα ζώο σε κακή θρεπτική κατάσταση είναι πιθανό να είναι πιο ευάλωτο στους στρεσογόνους παράγοντες της μεταφοράς, γι' αυτό και τα εξαιρετικά αδύνατα ζώα δεν θεωρούνται κατάλληλα για μεταφορά.	BCS < 2,0 σε κλίμακα 1 έως 5: Πρόβατα: κατά την ψηλάφηση οι ακανθώδεις ραχιαίες αποφύσεις είναι αιχμηρές και εξέχουσες και μπορούν εύκολα να ψηλαφηθούν, δεν υπάρχει λιπώδης κάλυψη της οσφύος, ο μυς της οσφύος είναι πολύ ρηχός, οι εγκάρσιες αποφύσεις είναι αιχμηρές και είναι εύκολο να τις διαπεράσουν τα δάχτυλα του αξιολογητή, Αίγες: η σπονδυλική στήλη είναι σαφώς ορατή, βαθιά κοιλότητα μεταξύ κάθε σπονδύλου, οι πλευρές είναι σαφώς ορατές και καλά σχηματισμένες, δεν υπάρχει λιπώδης και ελάχιστος μυϊκός ιστός μεταξύ των εγκάρσιων και ραχιαίων αποφύσεων, η απόφυση του στέρνου είναι εύκολα αισθητή.
Αδυνατεί να κινηθεί ανεξάρτητα χωρίς πόνο ή να περπατήσει χωρίς βοήθεια	Εάν ένα ζώο που στέκεται όρθιο δεν κατανέμει το βάρος του ομοιόμορφα και στα τέσσερα άκρα, όπως υποδηλώνεται από την επανειλημμένη μετατόπιση του βάρους μεταξύ των άκρων ή από τη συνεχή στήριξη ενός άκρου ή από την απροθυμία να σηκώσει βάρος κατά τη βάδιση, είναι εξαιρετικά απίθανο το ζώο να είναι σε θέση να κινηθεί χωρίς πόνο και συνεπώς είναι ακατάλληλο για μεταφορά.	Πρόβατα: ≥ 2 σε κλίμακα από 0 έως 6: Συντόμευση του βηματισμού, κίνηση κεφαλής, ανικανότητα να κατανείμει το βάρος στο προσβεβλημένο άκρο, μπορεί να περπατάει στα γόνατα, κατάκλιση, απροθυμία να σταθεί ή να κινηθεί, Αίγες: Βαθμίδα χωλότητας ² ≥ 3 σε κλίμακα 1 έως 5: Χωλότητα, δεν μπορεί να κατανείμει το βάρος και στα τέσσερα άκρα, μπορεί να περπατάει στα γόνατα ή με τα άκρα τεντωμένα και χωρίς να λυγίζει τις αρθρώσεις.
Εξάντληση	Ένα ζώο που παρουσιάζει σημάδια σοβαρής κόπωσης ή εξάντλησης δεν είναι κατάλληλο για μεταφορά.	Απροθυμία να κινηθεί ή να σταθεί, κοπιώδης αναπνοή, έντονη τάση για ανάπαυση και κατάκλιση
Μη περιπατητικό	Ένα ζώο θεωρείται μη περιπατητικό όταν δεν μπορεί να σηκωθεί ή δεν μπορεί να σταθεί χωρίς βοήθεια, αλλά είναι ακόμα ζωντανό. Ένα ζώο σε τέτοια κατάσταση είναι ακατάλληλο για μεταφορά.	Το ζώο δεν μπορεί να σηκωθεί ή να σταθεί μόνο του

¹Kaler, J., Wassink, G. J., & Green, L. E. (2009). The inter- and intra-observer reliability of a locomotion scoring scale for sheep. The Veterinary Journal, 180(2), 189–194. <https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2007.12.028>

²National Farm Animal Care Council. (2022). Code of Practice for the Care and Handling of Goats (p. 142). National Farm Animal Care Council. https://www.nfacc.ca/pdfs/codes/goat/Goat%20Code%202022_Final.pdf

Φυσιολογική αδυναμία

Φυσιολογική αδυναμία	Περιγραφή δεικτών που βασίζονται σε ζωικές παραμέτρους	Αποτελέσματα που καθιστούν τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά
Στάδιο κυοφορίας	Αίγες και προβατίνες για τις οποίες έχει ήδη παρέλθει το 90 % ή περισσότερο της αναμενόμενης περιόδου κυοφορίας ή που γέννησαν την προηγούμενη εβδομάδα.	Κατά τις τελευταίες 15 ημέρες της κυοφορίας, όπως υπολογίζεται από την ημερομηνία έναρξης της αναπαραγωγικής περιόδου και την πρώτη εβδομάδα μετά τον τοκετό, αντίστοιχα
Νεογέννητο	Γενικά, οι αμνοί ηλικίας μικρότερης της μίας εβδομάδας, εκτός εάν μεταφέρονται σε απόσταση μικρότερη των 100 χιλιομέτρων, δεν είναι κατάλληλοι για μεταφορά. Επιπλέον, αμνοί και ερίφια στα οποία ο ομφαλός δεν έχει επουλωθεί πλήρως (δηλαδή ουλές από το ομφαλικό τραύμα) δεν πρέπει να μεταφέρονται.	Το κολόβωμα του ομφαλού είναι προσαρτημένο ή ορατή κηλίδα στο ομφαλικό τραύμα, Ημερομηνία γέννησης εντός των τελευταίων 7 ημερών

Παθολογικά προβλήματα

Τα ζώα που παρουσιάζουν παθολογικά προβλήματα δεν θεωρούνται κατάλληλα για μεταφορά, εκτός εάν είναι ελαφρά τραυματισμένα/ασθενή και η μεταφορά τους δεν θα τους προκαλέσει πρόσθετη ταλαιπωρία. Στην ακόλουθη ενότητα περιγράφονται οι συνθήκες που σχετίζονται με παθολογικές καταστάσεις που καθιστούν τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά.

Παθολογικά προβλήματα	Περιγραφή δεικτών που βασίζονται σε ζωικές παραμέτρους	Αποτελέσματα που καθιστούν τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά
Οίδημα	Τα ζώα που παρουσιάζουν ανώμαλη σωματική προεξοχή ή τοπική διόγκωση που προκαλεί πόνο δεν πρέπει να θεωρούνται κατάλληλα για μεταφορά.	Διεύρυνση τμήματος του σώματος που προκαλεί πόνο, π.χ. απόστημα, κήλη
Πρόπτωση	Η πρόπτωση αναφέρεται στην προεξοχή ενός οργάνου που έχει ως αποτέλεσμα ένα ζώο να μην είναι πλέον κατάλληλο για μεταφορά.	Οποιαδήποτε πρόπτωση (παχέος εντέρου, κόλπου, μήτρας)
Μειωμένη όραση	Τα τυφλά ζώα εμφανίζονται αποπροσανατολισμένα, φοβισμένα, αγχώμενα και δεν είναι κατάλληλα για μεταφορά.	Τύφλωση και στους δύο οφθαλμούς
Διάρροια	Άφθονη διάρροια με σοβαρή διαταραχή της γενικής κατάστασης και υψηλό κίνδυνο αφυδάτωσης που καθιστά τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά.	Χαλαρά, υδαρή κόπρανα, ρύπανση των οπίσθιων άκρων με κόπρανα, αφυδάτωση
Εκκρίσεις	Οι εμφανείς πυώδεις εκκρίσεις αποτελούν ένδειξη οξείας φλεγμονής που οδηγεί σε ζώα ακατάλληλα για μεταφορά. Σε αυτές τις περιπτώσεις η καταλληλότητα του ζώου για σφαγή είναι αμφισβητήσιμη.	Εμφανές πυώδες έκκριμα από τους οφθαλμούς, τη μύτη ή το αιδοίο
Αναπνευστική διαταραχή	Ζώα με σημάδια δυσχερούς ή δύσκολης αναπνοής, συχνά σε συνδυασμό με ενδείξεις γενικής δυσφορίας, όπως η έκταση του τραχήλου, είναι ακατάλληλα για μεταφορά.	Πνευμονία, αυξημένη συχνότητα αναπνοής, δυσχερής αναπνοή, λαχάνιασμα, αναπνοή με ανοιχτό στόμα, βήχας
Τυμπανισμός	Τα ζώα που εμφανίζουν τυμπανισμό σε βαθμό που να παρουσιάζουν σημάδια δυσφορίας ή αδυναμίας δεν είναι κατάλληλα για μεταφορά.	Τυμπανισμός
Ασυνήθιστη συμπεριφορά	Μια γενικευμένη διαταραχή του νευρικού συστήματος που οδηγεί σε ανώμαλη ή επικίνδυνη συμπεριφορά καθιστά τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά.	Αποπροσανατολισμός, αναγκαστικές κινήσεις, επιθετική συμπεριφορά
Παραμόρφωση των άκρων	Η (συγγενής) παραμόρφωση των άκρων ή οι υπερβολικά αναπτυγμένες χηλές ενέχουν υψηλό κίνδυνο τραυματισμού και είναι πιθανό να συνδέονται με πόνο, καθιστώντας τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά.	Βαθμίδα χωλότητας (βλ. παραπάνω), βάρος που δεν κατανέμεται εξίσου και στα τέσσερα άκρα
Αρθρίτιδα	Η αρθρίτιδα είναι μια επώδυνη πάθηση που καθιστά τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά.	Βαθμίδα χωλότητας (βλ. παραπάνω), βάρος που δεν κατανέμεται εξίσου και στα τέσσερα άκρα,
Κατακράτηση πλακούντα	Η κατακράτηση των εμβρυικών υμένων υποδηλώνει ότι το ζώο βρίσκεται σε διάστημα μικρότερο της 1 εβδομάδας μετά τον τοκετό ή σε χρόνια μητρίτιδα.	Ορατός πλακούντας

Παθολογικά προβλήματα	Περιγραφή δεικτών που βασίζονται σε ζωικές παραμέτρους	Αποτελέσματα που καθιστούν τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά
Φλεγμονή του μαστού	Η οξεία μαστίτιδα (οξεία φλεγμονή του μαστικού αδένου), η διόγκωση ή η γαγγραινώδης μαστίτιδα είναι επώδυνες καταστάσεις που καθιστούν τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά.	Ο μαστός διογκώνεται, γίνεται ερυθρός και επώδυνος, τα προσβεβλημένα ζώα φαίνονται κουρασμένα, χάνουν βάρος, έχουν αυξημένη θερμοκρασία σώματος,

Παθολογικά προβλήματα

Παθολογικά προβλήματα	Περιγραφή δεικτών που βασίζονται σε ζωικές παραμέτρους	Αποτελέσματα που καθιστούν τα ζώα ακατάλληλα για μεταφορά
Υπο-/υπερθερμία	Τα ζώα με θερμοκρασία σώματος εκτός των φυσιολογικών ορίων είναι ακατάλληλα για μεταφορά.	Πυρετός: στα πρόβατα θερμοκρασία ορθού > 39,6 °C- στις αίγες θερμοκρασία ορθού > 41 °C Υποθερμία: θερμοκρασία ορθού < 37 °C
Ομφαλίτιδα	Η ομφαλίτιδα σε νεογέννητα ή νεαρά αμνούς/ερίφια καθιστά το ζώο ακατάλληλο για μεταφορά. Η ομφαλίτιδα στα πρόβατα οδηγεί συχνά σε ηπατική νεκροβακίλλωση (στις 10-14 ημέρες) ή σηπτική περιτονίτιδα (εντός πέντε ημερών από τη γέννηση), και οι δύο καταστάσεις είναι θανατηφόρες. Στις αίγες η ομφαλίτιδα εμφανίζεται συνήθως ως "νόσος των αρθρώσεων", όπου πολλές αρθρώσεις διογκώνονται και γίνονται θερμές και επώδυνες.	Πρόβατα: ανορεξία, κατάπτωση, σε κακή κατάσταση και αδυναμία, με κυρτωμένη ράχη και χαμηλωμένη κεφαλή, Αίγες: αρθρώσεις πρησμένες, θερμές και επώδυνες

Συστάσεις κατά την επιθεώρηση

- Η καταλληλότητα κάθε ζώου για μεταφορά πρέπει να αξιολογείται πριν από τη φόρτωση.
- Η αξιολόγηση των επιπέδων πόνου (βλ. παράρτημα) μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την καταλληλότητα ενός ζώου για μεταφορά σε σχέση με επώδυνες καταστάσεις (π.χ. τραυματισμός, οίδημα, τυμπανισμός, αρθρίτιδα, μαστίτιδα, ομφαλίτιδα).
- Όταν υπάρχει αμφιβολία σχετικά με την καταλληλότητα ενός ζώου για μεταφορά, πρέπει πάντα να ζητείται κτηνιατρική συμβουλή.

Παράρτημα

Αξιολόγηση του πόνου

- Η αξιολόγηση της συνολικής βαθμολογίας πόνου μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την καταλληλότητα ενός ζώου για μεταφορά σε σχέση με επώδυνες καταστάσεις (π.χ. τραυματισμός, οίδημα, τυμπανισμός, αρθρίτιδα, μαστίτιδα, ομφαλίτιδα). Στη συνέχεια, παρατίθενται κλίμακες αξιολόγησης του πόνου που χρησιμοποιούν τις εκφράσεις του προσώπου για πρόβατα και αίγες. Εάν τα ζώα παρουσιάζουν εμφανή σημάδια πόνου, μπορεί να μην είναι κατάλληλα για μεταφορά.

Κλίμακα αξιολόγησης του πόνου στα πρόβατα σύμφωνα με τις εκφράσεις του προσώπου

Για την περιγραφή της κλίμακας βλ. McLennan και συν. (2016).

Πίνακας 1: Συνολική βαθμολογία που προκύπτει από την αξιολόγηση του πόνου στα πρόβατα σύμφωνα με τις εκφράσεις του προσώπου (McLennan et al., 2016). Τα ζώα που παρουσιάζουν εμφανή σημάδια πόνου ενδέχεται να μην είναι κατάλληλα για μεταφορά.

Αποκλίσεις στις περιοχές του προσώπου	Βαθμολογία
Σύσφιξη των τροχιακών	Απουσία ☐ (0)
	Μερικώς εμφανές ☐ (1)
	Παρουσία ☐ (2)
Σύσφιξη στα μάγουλα (μασητήρας μυς)	Απουσία ☐ (0)
	Μερικώς εμφανές ☐ (1)
	Παρουσία ☐ (2)
Μη φυσιολογική θέση αυτιών	Απουσία ☐ (0)
	Μερικώς εμφανές ☐ (1)
	Παρουσία ☐ (2)
Μη φυσιολογικό προφίλ χείλους και γνάθου	Απουσία ☐ (0)
	Μερικώς εμφανές ☐ (1)
	Παρουσία ☐ (2)
Ανωμαλίες εμφάνισης χείλους και ρωθώνων	Απουσία ☐ (0)
	Μερικώς εμφανές ☐ (1)
	Παρουσία ☐ (2)
Συνολική βαθμολογία αξιολόγησης πόνου	_____ (από 10 το μέγιστο)

Κλίμακα εκφράσεων προσώπου στις αίγες

Θέση αυτιών

Συμμετρικά/προς τα εμπρός (0)

Ασυμμετρία (1)

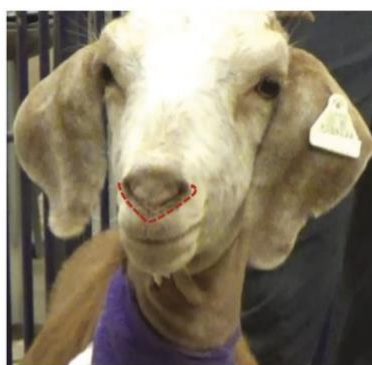
Προς τα πίσω (2)

η βάση των αυτιών τοποθετείται προς τα εμπρός, η γωνία των πτερυγίων ποικίλλει ανάλογα με τον τύπο του αυτιού

το ένα πτερύγιο είναι στραμμένο προς τα πίσω ή σε διαφορετική γωνία από το άλλο

και τα δύο πτερύγια είναι στραμμένα προς τα πίσω

Σχήμα & διαστολή ρωθώνων

Σχήμα U/δισταλμένοι (0)

Ενδιάμεσο σχήμα/διαστολή (1)

Σχήμα V/σύσφιξη (2)

Σχήμα U: προφίλ ρωθώνων και χείλους, ρώθωνες χαλαροί/δισταλμένοι

Μερικώς κυρτό/διαστολή μερικώς σχηματισμός γωνίας, ρώθωνες μερικώς στενοί

Σχήμα V στους ρώθωνες και το προφίλ του χείλους, ρώθωνες στενοί

Σχήμα 1: Η τετραβάθμια κλίμακα αξιολόγησης των εκφράσεων του προσώπου στις αίγες που αναπτύχθηκε από τους Weeder και συν. (2023).

Κλίμακα γκριμάτσας κασίικας, συνέχεια

Σύσφιξη των
τροχιακών

Χαλαροί ή σε εγρήγορση (0)

Τεταμένοι ή σε σύσφιξη (1)

δεν υπάρχει ένταση γύρω από τον οφθαλμικό κόγχο, οι οφθαλμοί είναι πλήρως ή σχεδόν ανοιχτοί, μπορεί να υπάρχει διόγκωση ή να είναι εμφανής η λευκή περιοχή

μισόκλειστοι οφθαλμοί, ένταση γύρω από τον οφθαλμικό κόγχο, γενικά δεν παρατηρεί/αντιδρά στα ερεθίσματα από περιβάλλον

Σύσφιξη μαστηήρων

Απουσία (0)

Τεταμένοι (1)

χαλαρά μάγουλα με ελάχιστες έως καθόλου γραμμές έντασης

Η σύσφιξη της γνάθου έχει ως αποτέλεσμα την αυξημένη τάση του μαστηήρα μυός, προκαλώντας την εμφάνιση διογκωμένων μάγουλων. Μπορεί επίσης να υπάρχουν γραμμές έντασης στο ζυγωματικό τόξο κάτω από τον οφθαλμό.

Σχήμα 1 (συνέχεια): Η τετραβάθμια κλίμακα αξιολόγησης των εκφράσεων του προσώπου στις αίγες που αναπτύχθηκε από τους Weeder και συν. (2023).

Πίνακας 2: Αξιολόγηση της συνολικής βαθμολογίας που προκύπτει από την αξιολόγηση του πόνου στις αίγες σύμφωνα με τις εκφράσεις του προσώπου (Weeder et al., 2023). Τα ζώα που παρουσιάζουν εμφανή σημάδια πόνου μπορεί να μην είναι κατάλληλα για μεταφορά.

Αποκλίσεις στις περιοχές του προσώπου	Βαθμολογία
Θέση αυτιών	Συμμετρικά προς τα εμπρός ☐ (0) Ασυμμετρία ☐ (1) Προς τα πίσω ☐ (2)
Σχήμα και διαστολή ρωθώνων	Σχήμα U/διαστολής ☐ (0) Ενδιάμεσο σχήμα/μερική διαστολή ☐ (1) Σχήμα V/σύσφιξη ☐ (2)
Σύσφιξη των τροχιακών	Χαλαροί ή σε εγρήγορση ☐ (0) Τεταμένοι ή σε σύσφιξη ☐ (1)
Σύσφιξη μαστηήρων	Απουσία ☐ (0) Τεταμένοι ☐ (1)
Συνολική βαθμολογία αξιολόγησης πόνου	_____ (από 6 το μέγιστο)

Βιβλιογραφία

- McLennan, K. M., Rebelo, C. J. B., Corke, M. J., Holmes, M. A., Leach, M. C., & Constantino-Casas, F. (2016). Development of a facial expression scale using footrot and mastitis as models of pain in sheep. *Applied Animal Behaviour Science*, 176, 19–26. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.applanim.2016.01.007>
- Weeder, M. M., Kleinhenz, M. D., Reppert, E. J., Fritz, B. R., Viscardi, A. V., Montgomery, S. R., Martin, M. S., Curtis, A. K., Leslie, A. A., Lou, M. E., Hall, M. G., & Coetzee, J. F. (2023). Optimal lameness induction model development using amphotericin B in meat goats. *Translational Animal Science*, 7(1), txad105. <https://doi.org/10.1093/tas/txad105>